

EPERJESI LAPOK

Sárosmegye s városainak társadalmi s gazdasági érdekeit képviselő hetilap.

Szerkesztői iroda: fútca, 203. szám.
Ide intézendő minden a lap szellemi részét illető közlemény.
Kiadó-hivatal:
Eperjesi Bank-Egylet könyvnyomdájában Eperjesen.
Ide intézendő minden előfizetés, hirdetés és a kiadás körüli panaszok.

Megjelen: minden szombaton.

Előfizetési ár:
vidékre postán vagy helyben házhoz küldve:
Egy évre 5 frt — kr.
Félévre 2 " 50 "
Negyedévre 1 " 50 "

HIRDETÉSI DÍJ:
háromhasabos petit sor egyszeri hirdetése 5 kr., többszörös hirdetés jutányosabb.

— **Bélyegdíj: minden hirdetésért külön 30 kr. — Nyitlér minden sor 10 kr.**

Kéziratok és levelek vissza nem adatnak. — Bérmentetlen levelek csak ismerős kezektől fogadtatnak el.

A magyar nyelv nálunk.

Sokan furcsának fogják találni a fentebbi címet, elgondolván, ugyan micsoda badarságot szándékozik a magyar nyelvről összetákolni e sorok írója, hiszen tudhatná, hogy a nemzeti nyelv nálunk, már t. i. e. városban és vidékén nagy teret nyert, hódított meg, a mennyiben mindenfelé hallható a hős Árpád zengzengés, kedves nyelve. S bizony meggondolva e körülményt, az első pillanatra zugba látom magamat szorítva, hanem hát a kibuvó ajtót mégis megtalálom s olyan replicával állhatok elő, mely t. ellenfelemet teljesen lefegyverzi úgy, hogy kénytelen capitulálni.

No de a dologra. Tehát arról volt szó, hogy a magyar nyelv általán oly mérvet öltött, hogy az eredményteljesen meg lehetünk elégedve. Helyes. De hát erre vonatkozólag én nemcsak arra fektetek főszó: *hányan*, hanem: *hogyan* beszélnek nálunk a magyar nyelvet. Hm! erre már az én t. ellenfelem akadozva kezd valamit dünyögni. Mert ime lépjünk be valamely testület, egyesület stb. gyűléstermébe és hallgassuk figyelemmel végig ana szónoklatokat, melyeket az épen szőnyegen forgó, megbeszélésre kitűzött ügy sajtól ki az agy lakadni nem tudó velejéből. Magyarul szólának, de uram isten, mily szörnyű magyarság az! Ha Árpád apánk bátorságot venne e gyönyörű, de annyi átokkal sújtott földön újra megjelenni, elrémülne nyelvének oly nagy mértékben való elkorcsosulása fölött. Van azokban a beszédekben mindenféle nyelvből, németből, latinból, tótból annyi mindenféle hajtás növesztve, hogy ha e hajtásokat lenye-segetnök, ama köztben is eldarált szónoklatokat értékőkre nézve a semmiig kellene leszállítani.

Ugyanily szomorúan vagyunk a társadalmi élet egyéb körében is. Akármerre fordulunk, csak elvéve halljuk beszélni a hazai nyelvet, de ebben sincs nagy köszönet, mert a kiejtés, a szórend, a szóvonzat s egyéb botlások lépten-nyomon boszantják halló érzékünket: csuda, hogy nem fog el az ideges rángatás. — En ezt nem annyira hazafiatalanságnak szeretném betudni, mint inkább indifferen-tismusnak. Pedig hát a mely nép nyelvről megfeleldeznek, az nem érdemes arra, hogy a nemzete-k nagy tömegében létjogosultsággal birjon: az oly nemzetnek előbb-utóbb le kell tűnnie a világ színpadáról, a mint azt a világtörténet eléggé tanusítja.

S itt panaszom kiválólag a nővilág ellen szórja nyilait, mely szívósabb láncsal szereti magát az idegenszerűséghez fűzni s e körülmény, nagyon természetesen, megmérhetetlen károkat szül. A nő ugyanis a család, a gyermek főápolója, ő hinti már a bölcsőtől kezdve a fogékony kebelbe a magvakat; az ő ajkairól hallja kiválólag a gyöngéd anyai oktatásokat; de ha a talajt nem honi magvakkal vetették be, csodálkozhatunk-e, ha a sarjadék oly gyümölcsöket terem, melyek az éghajlat levegőjét rontó táperővel látják el. S hogy e vádalm hőlyeink ellenében jogosult, tekintsünk be a társaságokba, kísérjük figyelemmel a társalgást — és kiki meggyőződhetik állításom igaz voltáról. Másrészt kérdezzük meg a fővárosi lapszerkesztőket és könyvkiadókat, minő mennyiségű magyar lapot és irodalmi művet fogyasztanak városunkban és környékén, vagy a városunkban található kölcsönkönyvtárakból mely műveket részesítenek az olvasók nagyobb pártolásban, a honiakat-e, vagy az idegeneket? Azt hiszem, könnyen megfelelhet-nének a kérdésre: a statisztikai adatok nagyon szomorú képet tárnának elénk. Mig ellenben a berlini, lipcsei, bécsi s más külföldi lapok s egyéb sokszor bizony ephemer értékű irodalmi műveknek alig mondható munkák a legszívesbb fogadtatásra talál-nak. Ily s hasonló befolyások okozzák aztán, hogy idegen szellemben szeretünk gondolkodni, hogy mindazt, a mi honi, kicsinyeljük, sokszor semmibe se vesszük. Innen van, hogy költőink, művészeink alig bírnak tengődni. Avagy nem tapasztaltuk-e a színművészetnél is, hogy sokkal becsesebbek előt-tünk az idegen termékek, mint a honni életet híven visszatükröztető drámai darabok. Mikor Gerőfi a szervezés studiumában levő társulatával a helyi színpadon a legjobb népszínműveket mu-tatta be, hányszor volt alkalmunk a magukat mű-velteknek szenvelő hölygek ajkáról oly megjegy-zéseket hallani, melyekre az önérzetes honfiai kebel

elpirul, hogy ilyesmit is hallhatni Magyarországon ez ősrégi városában, melynek polgárai a multban annyi honfiai erényekkel díszlettek. Ilja, azt szok-ták volt mondani a jóakarató figyelmzettésekre, hogy hiszen a magyar művészet nem művészet, hanem barbarismus, nem is bir a magyar fogékony-sággal a finom művésziességre; idegen nyujt valódi művelzetet és — egészítik ki mondásukat — a művészetnek nincs hazája. Igaz; de épen ez elv helytelen félszeg felfogása a honi műveltség me-grontója. Mely kertben diszlenének a virágok s hoznának a fák zamatos gyümölcsöt, ha a kertész kezét zsebre dugva, nézné mint pusztítják a fergek s egyéb elemek a termékeny talajba ültetett cse-meteket?

Nem akarjuk mi egymást ismerni, érteni; nem akarjuk azt az egy-pár fillért arra áldozni, a mire másutt lelkesedetten hozzák áldozatul kincseiket az emberek, hogy nemzetök dicsőségét emeljük. S így nem csoda, ha kezdünk abba a korba visszasülyedni, midőn pirultak a nemzet fiai saját nyelvüket tanulni, midőn parasztnak, műve-letlennek tartották azt, a ki honi nyelvén me-részelt társalogni.

A mi létünk, mint sajtószertü keleti népé, a jövőre nézve úgy is mély homályba van burkolva; a jelen bonyodalnak aggasztó rémként készülnek nyakunkba suttantani a damoclesi kardot, egy óriási lyukán tátogatja felénk elnyeléssel fenyegető tor-kát; s ha nem állunk résen, ha azt is elvetjük, a mi a vész napjaiban legbiztosabban fúzi egyívé a rokon kebleket — hová leszünk akkor? mi sors vár reánk, e hazára?

Szomorú jelenség, hogy kereskedőink nagy része s az iparosok is idegen szellemben vezetik üzleteiket. Volt idő, midőn az elnyomatás után bekövetkezett derengő korban testtel-lelékkel neki buzdultak ok is; hévvel-lánggal igyekeztek ok is beillen a nemzeti újjá éledés szellemi keretébe: de sajnos, a szalmatűz ellobogott s a közöny ismét ijesztő mérvben kezd tért foglalni. Hogy egyeztet-hető meg az a tiszta hazafisággal, ha vevőinknek megrendelőinknek idegen nyelven irt árjegyzékeket, tudósításokat kézbesítünk; ha vásárlóinkkal nem tudunk honni nyelven közlekedni.

E gyászkeretü képet kiegészíti végre ama körülmény, hogy a mi emancipált polgártársaink sem igen respectálják ama nemzet nyelvét mely őket egyenjogositotta. Forduljunk bármerre bár-mikor, oly ritkán fogjuk hallani Mózes-vallású polgártársaink szájában a magyar nyelvet, mint a fehér holló! Ha netalán valaki ellenvetné, hogy hisz azért mi jó hazafiak, vagyunk, a sok közül csak ez egygyel bátorkodom nekik válaszolni: a jó hazafi a nemzet nyelvét is tartozik birtokába ejteni.

Elmondjuk tehát röviden — mert még sok mindent lehetett volna mondani — észleleteinket a magyar nyelv állapotára vonatkozólag a mi vi-dékünkön, természetesen, mellőzve az alsóbb réte-gekre való megjegyzéseket; mert ezeknek ma-gyarossága — és megmagyarosítására még álmaink-ban sem merünk gondolni.

Megjegyzések

sz. kir. Eperjes városa közegészségi állapotja felől történt 1877-ik év első évnegyedére vonatkozó jelentésre, Dr. Szalai Kálmán-tól, Sárosmegye egészségügyi bizottságának titkára.

Az „Eperjesi lapok“ 19-ik számában közölt fent címzett jelentés olvasásánál, látván a kimuta-tott betegületek megdöbbentő nagy számát, nem tudtam semmiképp megnyugodni — ámbár a jelen-tés első sorai közt azt olvasám, hogy: „a köz-egészségi állapot, a lefolyt évnegyedben, kedvezőt-lennek nem mondható.“

Lássuk, mily számszerinti kimutatásra van alapítva ezen meggyugtató (?) nyilatkozat.

A jelentés második kikezdésében, szóról szóra az áll:

„A két városi orvos által gyógykezeltetett: Január hóban 274 járó, 150 fekvő beteg
február „ 276 „ 195 „ „
március „ 293 „ 181 „ „

Összesen 843 járó 526 fekvő beteg.“
Tehát e szerint gyógykezeltetett a két városi orvos által összesen 1396 beteg!

Ezen számok oly nagyok, hogy már a laikusok is, fejesóválással olvasták. — S megfordulva a közönség között, itt ott azon kérdést hallám koc-káztatni: „vajon mennyi lehet voltaképen a bete-gek száma egy év alatt Eperjesen ha a két városi orvos, 3 hó alatt 1369 beteget gyógykezelt s tudvalevő dolog, hogy rajtok kívül még 10 több-kevesebb magánygyakorlattal bíró orvos van hely-ben; — ide nem is számítva a 3. cs. k. sorhad-beli orvost!“

Ezen közelfekvő kérdésre a feleletet ismét a közönség egy-más hangjában kellett hallanom, s ilyformán hangzott: „ha a két városi orvos 3 hó alatt, kerekszámban mondva 1300 beteget gyógy-kezelt, úgy a többi 10 orvos — igen esekély szá-mot mondva 1700 betegnél megfordulhatott — s így az első évnegyed betegeinek száma 3000, s az ezen év betegéi 1200-re rüg, mi a város népes-ségét jóval túlhaladja. S ha ezen utóbbi számból le is vonatnék a levonandó összeg, a mennyiben a nyári fél év alatt, rendes viszonyok között a beteg-ületek száma esekélyebb — úgy mégis, legalább azt kellene fölvenni okvetlenül, hogy a 11 ezer s néhány száz lélekből álló lakosságnál, minden egyes ember keresne legalább egyszer orvosi segílyt — az év leforgása alatt, s e szerint az évi betegülesi arány 100%-ra volna teendő legalább.“

Ime — laikusoknak okoskodása, kik, saját rokonaik, ösmérőseik családjánál tett tapasztalá-sokból kiindulva, kétkedőleg nyilatkoztak, fent-idezett számok felett!

Reám nézve — nem ily, általánosságokban mozgó eszméjás az irányadó — hanem a pon-tos statisztikai adatokon alapuló tapasztalásom a betegülesi arányt illetőleg.

Hét év óta itteltem ugyanily, hivatalos orvosi állásaimnál fogva (a honvédség és vasutnál) főfigyelmemet a betegületek arányára (Morbilitás-Verhältniss) kellett fordítanom s havonta kimutat-nom, hogy orvosi felügyeletemre bizott ennyi meg ennyi egészséges ember után, hány betegülesi (gyöngélködési) eset fordult elő — százalékokban (%) kifejezve.

A fentidezett jelentés számaival szemben — szabadjon itten — pontosan vezetett statisztikai adatokon alapuló tapasztalásaimat közölnöm: ta-pasztalások, melyek az Eperjes városában előfor-duló megbetegületek arányát — a lakosság szá-mához — legmegbízhatóbban kifejezik. Tudom azt hogy egészen megbízható adatok csak akkor fog-nak felmutattathatni, ha minden itt gyakorló or-vos, minden egyes főnjáró és fekvő betegét lelki-ösmeretesen följegyezve, ebbeli jegyzékét időnként, összesített kimutatás készítése céljából — a város főorvosának benyújtandja. — Tudom azt is, hogy rendelkezésemre álló anyagom nem elég nagy lévén a vont következtetések és tapasztalások teljes terjedelmükben és minden irányban az egész vá-ro lakosságára nem alkalmazhatók feltétlenül, de a valót mindenesetre megközelítik; mert tény az hogy a statisztikában, nem az anyag halmaza — de mikénti feldolgozása — biztosítja a levonandó elvek teljes hitelességét.

Több rendbeli statisztikai adataim közül, én csakis a helyben állomásozó m. k. 37-ik honvéd-zászlóalj legénysége körében tett s a betegülesi arányokra vonatkozó több évi tapasztalataimnál akarok maradni, mivel említett legénység ugyan azon égalji, földtani és helyi viszonyok és befolyá-sok alatt áll, mint Eperjes város többi lakossága, — de nézzük az adatokat.

Ott kezdem, a hol a fentidezett jelentés t. i. 1877-iki év 1-ső évnegyedére s aztán visszamegyek az elmúlt utólsó 4 évre (a létszám átlagosan van véve).

1877. év,			
Január hó	48 létszám,	14 betegüles,	29.1% betegüles
Február hó	45 „ 10 „	22.2% „	„
Márcushó	40 „ 15 „	37.5% „	„
Átlagos	1/4 évi	44 létszám,	13 betegüles, 29.6% betegüles.
1873.			
Január hóban	128	32	25.0%
Február hóban	127	24	18.8%
Márcushóban	114	34	27.3%
Áprilishóban	60	23	38.3%

	Létszám	Betegül	Betegül
Májushóban	56	31	37.5%
Juniushóban	67	25	37.3%
Juliusában	80	20	25.0%
Augusztushóban	89	15	16.8%
Szeptemberhóban	65	11	16.9%
Októberhóban	384	78	20.3%
Novemberhóban	115	22	19.1%
Decemberhóban	107	16	14.9%
Átlagos évi	116	27.5	23.2%

évi betegül.

	Létszám	Betegül	Betegül
Januárhóban	118	34	28.8%
Februárhóban	109	21	19.2%
Márciusában	260	52	20.0%
Áprilishóban	200	42	21.0%
Májushóban	215	73	33.9%
Juniushóban	215	55	25.5%
Juliusában	156	28	17.9%
Augusztushóban	200	45	22.5%
Szeptemberhóban	416	132	31.7%
Októberhóban	202	56	27.7%
Novemberhóban	162	42	25.9%
Decemberhóban	114	30	26.3%
Átlagos évi	197	50.8	25.7%

évi betegül.

	Létszám	Betegül	Betegül
Januárhóban	102	32	31.3%
Februárhóban	99	31	31.3%
Márciusában	38	13	34.2%
Áprilishóban	105	25	23.9%
Májushóban	68	24	35.3%
Juniushóban	64	21	32.8%
Juliusában	56	19	33.9%
Augusztushóban	446	118	26.4%
Szeptemberhóban	410	121	29.5%
Októberhóban	121	17	14.0%
Novemberhóban	115	22	19.1%
Decemberhóban	79	21	26.4%
Átlagos évi	142	38.7	26.7%

évi betegül.

	Létszám	Betegül	Betegül
Januárhóban	75	22	29.3%
Februárhóban	73	18	24.6%
Márciusában	60	20	33.3%
Áprilishóban	56	13	23.2%
Májushóban	70	20	28.5%
Juniushóban	48	12	25.0%
Juliusában	60	14	23.3%
Augusztushóban	110	35	31.8%
Szeptemberhóban	495	140	28.2%
Októberhóban	70	17	24.3%
Novemberhóban	62	22	35.4%
Decemberhóban	48	15	31.0%
Átlagos évi	102	29	28.4%

évi betegül.

Az utolsó 4 1/4 alatt tehát a betegülési arány (Morbilitátsverhältniss) 23.2-29.6% között ingadozott — a helyben állomásozó honvédségnél. Más szóval 100 egyén után megbetegült (elhagyván a törtrészeket)

1873. évben	23,
1874. "	25,
1875. "	26,
1876. "	28,
1877. év első negyedében	29 egyén.

Ezen adatokból lehet és pedig némi jogosultsággal, az összes lakosságra következtetést vonni az iránt: hogy 100 embere után hányan betegülnek meg, illetőleg hányan részesülnek orvosi gyógykezelésben?

TÁRCA.

Órhegy (Sztrázs) alján.

Kis bérci völgy az Órhegy alján;
Parányi ér hasítja át.
Észak, kelet, nyugat felől bérc,
S erdő körüli oldalát.
Zöldül a még előbb kopár föld,
Zeng a madár az ágakon;
A munka foly a völgy ölében:
Hiszen tavasz, tavasz vagyón.

A völgynek ifja, aggja kint van.
Kezén a munka szinte ég.
Arcán öröm; dal mindnek ajkán,
S szívében nyájas, tiszta bék.
Pusztul a gyom, hol elhaladnak,
Utánuk barna föld marad,
Reájuk fenn a tiszta égről
Napsugarak mosolyganak.

Két szál fenyő zsong ott középen,
Hol a kicsiny fedél pihen.
Felette a leget hasítja
Szélid galambok serge fenn.
Szép fürge ölyv repül utánuk,
Gyermekcsoport kiált reá.
Ifjú vadász puskája dörren,
S az ölyv kimúlva hull alá.

Vigan sikolt a gyermek ajka,
S szólítja a galambokat.
S azok karjára felrepülnek,

A fentidézett, s egyéb, más irányu tapasztalásaimon teljes meggyőződéssel oda nyilatkozhatom, miszerint a betegülési arány Eperjes városában az utolsó hét év alatt — a 30% alig haladta meg — talán el sem érte.

Ezen tapasztalataimat egyoldalúknak lehetne nyilvánítani, a mennyiben egy részt, aránylag ép és erős, az élet legjobb éveiben lévő egyének körül szereztek, más részt meg az annyi betegülések kített zsenge gyermekkor — figyelembe nem vétetett.

Mindezek dacára, fentközlött tapasztalatom, a betegülési százalékot illetőleg — megfelel a valóznak. — Mert a betegülések között oly bajok is lettek felvéve, melyek csekélységük miatt, — egyből mint katona — orvosi gyakorlatban, gyógykezelés tárgyul föl nem merülnek soha. Ilyen bajok, a lábfeltérések (melyek időnként 15-45% teszik az összes havi betegüléseket): ilyenek a kelevények és a légző s emésztő szervek, legkönnyebb, 2-3 napig tartó hurutos bántalmi sat., melyek, nem katonai körben — legtöbb esetben elviseltetnek a nélkül, hogy egyáltalán orvosi megfigyelés elé kerüljenek. Így a fentidézett betegülési százalék látszólag alacsony s megfelel az általános betegülési aránynak — ha ebbe a zsenge gyermekkor és nagykorban álló egyéneket is vesszük figyelembe.

Még egyszer emelem tehát ki, hogy tapasztalataim, Eperjes város lakosságára általánosan, az itt előforduló évi betegülések a lakosság 30% alig érik el, alig haladhatják meg.

Ezen megállapodott, többévi tapasztalások s számszerinti feljegyzésekből merített meggyőződésemet kénytelen voltam — a kérdéses 1/4-ed évi jelentés ellenében — nyilvánítani és szabadon elmondani. — Tartoztam evvel Eperjes város lakosságának a nyugtalanságba ejtett nagy közönség megnyugtató céljából; tartoztam evvel az orvosi állás tekintélyének egyáltalán; tartoztam evvel többi kortársaimnak!

A kérdésben forgó jelentést illetőleg sok megjegyzést lehetne még tennem, s ha szigorúan bírálom, kevés maradna meg belőle. — Azért s ne hogy félremagyaráztassék egész eljárásom, nem szölok többet, csak azon óhajomnak adok kifejezést: hogy idején volna már a statisztikai adatokat s a statisztikát, komoly s magasztos tudományként felfogni s tárgyálni — mint hogy azt, a magas kormány is, új meg új rendeleteiben — dörjé!

Különfélék.

Az eperjesi kir. kath. főgymnasium tanuló ifjúsága által f. hó 24-ikére hirdetve volt tavaszi vizsgálat a hetek óta tartó kedvezőtlen időjárás miatt megvárható nem lévén, azért sietünk az igen tisztelt közönség tudomására juttatni, miszerint azt a f. hó 29-ikére azaz a jövő keddre halasztottuk. Föltéve azonban, hogy még akkorára sem fordul jobbra időjárásunk, úgy ezen esetben azt csak a jövő júniushó első napjaiban fogjuk megvárhatóni.

A rendező bizottság.
Neolog. F. hó 20-án meghalt tüdőszélhűdés következtében néhai Radvány Miksa h. ügyvéd özvegye szül. Tomka Ludmilla. Temetése nagy részvét mellett f. hó 22-én ment végbe.

Ugyanaz nap meghalt tüdőgyulladás következtében ásguthi Körtvélyessy Bertalan élete 53-ik évében. A boldogult f. hó 22-én Olyson temettetett el. Béke hamvaira!

Nemes adomány. Lipták András eperjesi tüzoltó, ki — mint t. olvasóink emlékeznek — a legutóbbi fintai tüzvész alkalmával szolgálattelkor

Mely nékik árpát szorogat.
Csak egy kicsiny fehér galamb ül
Ducán, melyet az ölyv előbb —
Magsérte ott fenn a magasban,
— Majdnem kioltva életét.

„Gólyácska! kis fehér galambom!
Repülj elé, repülj le már!
Vad üldözöd megölve fekszik,
Reád kenyérke-morzsa vár.“
S a kis galamb kezére reppen,
Bár még félénken néz körül.
„Ne félj, ne félj szép kis galambom!“
Beszél a gyermek, s úgy örül.

S mig apja küzd a földi röggel:
A gyermek játszik a napon.
Amott: a létért küzdve — küzdő, ...
Emitt: a nyájas vizalom.
Szegény apa! mi végre küzdesz;
Gyermekesreg miért mosolygysz?
Eljő az ősz, s küzdő atyáddal
E helyről messze bújdokolsz.

Kis bérci völgy az Órhegy alján,
Parányi ér hasítja át.
Észak, kelet, nyugat felől bérc,
S erdő körüli oldalát.
Lehullt a lomb; kihalt az erdő,
Nem zeng madár az ágakon.
Beszűnt a munka, vagy be sem szűnt
S az ősz, az ősz im itt vagyón.

Komor, sötét a völgyi térség.
Felette csend, mint a halál.

combtorést szenvedett s azóta a városi kórházban ápoltatott, már javuló félben van s betegágát nem sokára el fogja hagyni. Ezen sebesült tüzoltó részére a nemeskeblű gróf Dessewffy Gyuláné ő méltósága 90 frtnyi fájdalompénzt adott át a polgármesteri hivatalnak, mely összegből a sebesült családja részletenkint 40 frt kapván, a többi 50 frt Lipták Andrásnak a multkor lón kézbesítve. Kötelességünknek tartjuk e nemesszívű adomány kiemelése által az egész tüzoltó-egylet nevében is forró hálánkat kifejezni a jótékonyaságáról ismert grófnő ő nagyságának ez elismerésre méltó szép cselekményeét.

Uj zeneművek. Táborosky és Parsch nemzeti zeneműkereskedésében megjelent: **Softa-Induló** a Budapesten járt konstantinápolyi küldöttségnek ajánlva. Zongorára szerző R. T. Ára 60 kr.

A városi képviselőtestület mult szerdán közgyűlést tartott, melynek lefolyásáról más helyen kimerítőbben szólunk.

Egy ember a ki minden áron meg akart halni. Tegnap temettek el egy itteni helyőrségbeli katonát, ki magát a Dubrava közelében felakasztotta. Mint beszélük, ugyanezen katona már előbb puskalövessel akart életének véget vetni, a mely szándékát azonban végre nem hajthatta. A makacs öngyilkos tettének indokai előtünk ismeretlenek.

Irodalom.

Hedry Bódog előfizetési felhívást tett közre „Szün-órak“ című, s ez évi júliushóban legalább 10 ivnyi tartalommal megjelenendő munkájára.

Tartalmát első sorban fogják képezni társadalmi kérdések, melyeket szerző könyved, doktrinéri unalmaságtól ment, mindenki által megérthető modorban fejteget, továbbá életbölcseleti értekezések s aforizmák.

Előfizetési ára 1 frt o. é. Tíz egyszerre beküldött előfizető után egy tiszteletpéldány jár. Az előfizetési összegek június hó 15-ig beküldendők és pedig akár egyenesen szerzőhöz címezve, akár pedig az „Abauj-Kassai Közlöny“ szerkesztőségéhez, mely az előfizetés átételére a szerző iránti szíveségéből vállalkozott.

Ajánljuk e vállalatot t. közönségünk nyelvébe, már annál is inkább, minthogy szerző, kinek jeles tollát hírlapi cikkeiből ismerjük, sárosmegyei, s így műve reánk nézve kiváló érdeku lesz.

Zu Situation.

Nach der Katastrophe von Sedan mußte es Jedem, der die politische Entwicklung Europa's in diesem Jahrhundert mit nüchternen Augen und Verstandniß überblickte, klar werden: daß die seit dem Jahre 1807 schon dreimal zum Durchbruch gelangte orientalische Frage nach der Katastrophe von Sedan, in kurzer Zeit neuerdings in den Vordergrund tretend, wie eine gewitterstürmische Wolke sich über den politischen Horizont Europa's entladen muß.

Frankreich war gebrochen, — aus Tausend Wunden blutend, brauchte es Jahre um sich zu erholen!

Die Napoleoniden, die wie glänzende Meteore rapid und blendend über den politischen Horizont unserer Welttheils dahinfliegen, waren verbannt, — und daß mit sich selbst beschäftigte, und durch deutsche Waffen fort bedrohte Frankreich wollte, und konnte nicht, seine glorreiche Waffe in die Waagschale werfen für jenen Vertrag, den es nach den Schlachten von Sebastopol zum Schutze der Osmanen und im richtig aufgefassen Interesse Europa's, Rußland am 15. April 1856 diktirt hatte! Deutschlands Siege über Frankreich förderte Rußland indirekt dadurch: daß es damals das politisch noch nicht konsolidirte, und pekuniär derangirte Oesterreich unter drohenden Pressionen von einer Aktion zu Gunsten Frankreichs abhielt.

Wir sagen Oesterreich, und nicht Oesterreich-Ungarn, weil nach dem ungarisch-österreichischen Ausgleich vom Jahre 1867 der Schwerpunkt der gemein-

Feldúlva a kis kert virága;
A hajlék tárva — nyitva áll.
Az őszi szél ködös ruhában
Üres szobákban kérdezi:
Hová tűnétek merre jártok
Üres kis hajlék népei?

A ház alatt a vén komondor
A szél szavára felvonit.
Majd ujra hallgat, s nem zavarja
Mi sem a hü eb álmait.
Csak ő maradt meg a lakókból.
A többi mind hajléktalan.
Ki tudja merre ment, ki tudja
A kis család hogy merre van!

Pár szálfenyő a lak tövében
Kesergi a családi főt;
Mídon az napvilágot látá,
Az a fa is a korba nőtt.
S im a szegény lélektelen fa
Tulélte a családtyát.
Sóhaja tán azt kérdi most is:
„Hü gondozóm! hol útsz tanyát?“

De nem soká állsz fenn fenyő már.
Üzerek földre döntenek,
Hogy a jövő tavasszal majdan
Forgácsiddal tüzeljenek.
De — bárha elvesz, s összeomlik
Mind az, mit itt szerettem én —
Légy óh megáldva völgy — terület!
Az Órhegy szép, kies tövén!

jamen Angelegenheiten Oesterreich-Ungarns, trotz dem ausgeprochenen Prinzip der Parität denn doch leider in Wien lag, und Ungarn trotz seiner unbestreitbaren, auf Völkerrecht basirten Berechtigung, seinem Wunsch und Willen diesbezüglich nicht jenen Nachdruck zu geben im Stande war, der Ungarn von rechtswegen gebührt.

Unter Rußlands drohenden Pressionen also wurde Oesterreich gelähmt zu Gunsten Frankreichs in die Aktion zu treten in einem Moment der für die Revanche von Königgrätz und Sadova günstig war!

In einem Moment: den, wenn die Regierung begriffen, und mit Verständnis ergriffen hätte, alle die Gefahren, die uns heute durch den Ausbruch der Orientfrage bedrohen, im Keime erstickt worden wären!

Selbstverständlich ist es daß Rußland, indem es im Jahre 1870 die deutschen Triumphe und Interessen förderte, dies nicht durch platonische Liebe oder irgend eine mystische Sympathie für das Germanenthum angeregt, gethan habe.

Die Diplomatie kennt keine Gefühls-Politik und hat keine Moral; — ja sogar die Begriffe von Recht, Pflicht und Humanität erscheinen dort so verworren, daß wenn auch die Völker sich zu diesen Lehren bekennen würden, die Welt längst schon die Beute der Anarchie geworden wäre!

Rußland förderte deutsche Interessen, um Frankreich, dessen Waffen der panslavistischen Strömung und Tendenzen im Jahre 1854 den Damm gesetzt, — den Stolz Rußlands gedemüthigt, — zu brechen, Deutschland bei gegebener Gelegenheit zu einem Gegendienst zu verbinden, im schlimmsten Falle aber, wenn Frankreich sich erholte, und wieder imponirend dastünde, durch den lodernden Haß dieser beiden Staaten, und das brennende, natürliche Verlangen Frankreichs nach einer Revanche für Sedan, durch Deutschlands Waffen zu paralyßiren, und somit eine freiere Hand heute zu haben, als sie Rußland im Jahre 1854 in der Orientfrage haben konnte.

Diese Berechnung ist Rußland meisterhaft gelungen.

Bei der jetzt lodernden Orientfrage elidiren sich die mächtigsten zwei Armeen Europas, und Deutschland trägt seit mehr als einem Jahr redlich seinen Dank an Rußland ab!

Podhorányi Nándor.

(Fortsetzung folgt.)

Communalangelegenheiten.

Vorigen Mittwoch fand eine Sitzung der Repräsentanz statt, zu der sich ungefähr die Hälfte der Mitglieder eingefunden hatte.

Nach Eröffnung der Sitzung ergriff Repräsentant Müller das Wort.

Derselbe betont die Wichtigkeit der Art und Weise, wie namentlich die Waisenangelegenheiten verwaltet werden. Redner erinnert auf einen Fall, welcher sich hier vor bereits mehreren Jahren zugetragen hatte. Das Geld einer Waise ging nämlich in Folge mangelhafter Sicherung verloren, ohne rückerstattet werden zu sein.

Redner richtet nun an den vorsitzenden Bürgermeister die Frage, ob er vom Stande dieser Sache, welche noch vor dessen Amtirung geschah, Kenntniß habe und falls dies der Fall ist, was er zu thun beabsichtige.

Der Bürgermeister beantwortete die Interpellation, indem er den Sachverhalt darstellte und bemerkte, daß, nachdem in dieser Angelegenheit neuerdings Schritte gethan worden sind, sich dieselbe gegenwärtig im Stadium der Appellation befinde und eine Verhandlung der Sache daher nicht Gegenstand der gegenwärtigen Sitzung bilden könne. Die Antwort des Bürgermeisters wurde zur Kenntniß genommen.

Dr. Gyula Schmidt machte noch diesbezüglich die Bemerkung, es sei auch für die Zukunft nichts weniger als wünschenswerth und erprießlich, daß hier Gegenstände diskutirt werden, welche sich unter der Entscheidung eines kompetenten Forums befinden.

Mihnausky interpellirt in Betreff der schon vor Zeiten angestrebten Auspflasterung der kleinen Promenadegasse, die sich gegenwärtig in schlechtem Zustande befindet. Er halte es umso mehr für opportun, diese Angelegenheit aufs Tapet zu bringen, da die Verhandlung des Kostenvoranschlages an der Tagesordnung stehe.

Da jedoch die Ausbesserung des Pflasters der innern Stadt allein die Summe von 7000 und einigen fl. beansprucht und im Budget zu diesem Zwecke für dieses Jahr bloß 1600 fl. voranschlagt werden, so sprechen sich sämmtliche Redner dahin aus, daß von dieser Interpellation, resp. Argirung vorläufig und namentlich im Budget abzusehen sei, da die Ausbesserung des Pflasters der innern Stadt, welche auch so nur theilweise wird vorgenommen werden können, wichtiger sei. Sollte die Erledigung dieser Angelegenheit auf privatem Wege angestrebt werden und möglich sein, so wäre das Nöthige zu veranlassen.

Hierauf wurde über Antrag Kubinyis in Betreff der In-Standsetzung des schwarzen Adlers unter dem Präsidium des Herrn v. Zelenik-Almáffy eine aus den Repräsentanten Kubinyi, Szent-Andráffy, Vilicz S., Propper und Kardos bestehende Commission entsendet, deren Aufgabe es sein wird, ein Gutachten abzugeben, wie und auf welche Art es möglich wäre, das erwähnte Gebäude zweckmäßig und den Anforderungen des Publikums entsprechend, und im Bereiche der zu diesem Behufe — freilich nicht in einer allzubedeutenden

Höhe — präliminirten Kosten, umzugestalten. Es ist jedoch nicht Aufgabe der Commission, der Repräsentanz einen detaillirten Plan vorzulegen, sondern nur die Ideen und Principien, welche hierin maßgebend sein sollen, festzustellen und hierüber einen Bericht zu erstatten.

Die Namen der Mitglieder dieser Commission bürgen hinlänglich dafür, daß dieselbe in ihrem Vorgehen einem längst gefühlten Bedürfnisse Rechnung tragen wird, und dürfte daher dem einzubringenden Berichte allerseits mit großer Spannung entgegenzusehen werden.

Im ferneren Verlaufe der Sitzung gelangte das im Sinne des bezüglichen Comitats-Congregationsbeschlusses modifizierte Budget zur Verlesung und wurde die Fassung der Finanzkommissions-Anträge angenommen.

Wir haben seinerzeit den Beschluß veröffentlicht, und besprochen, welchen die Comitats-Congregation bezüglich des städtischen Kostenvoranschlages gefaßt hatte. Da der Gegenstand für uns alle von hohem Interesse ist, so behalten wir uns vor demnächst auch die Modifikationen eingehender zu erörtern.

Speries, 25. Mai 1877.

„Nemzeti Hírlap“ bringt folgende Mittheilung, aus welcher zu ersehen, wie sich die Bewohner von Pest die Wohlthat eines reinen Wassers zu schätzen wissen: Gestern hielt der Theresienstädter Klub, unterm Vorsitze Tolnay Jajos, eine Berathung von höchwichtiger Bedeutung ab. Seit Jahren wurde nämlich sowohl vor der Öffentlichkeit, als beim Magistrat über die schlechte Beschaffenheit des Theresienstädter Wassers Klage geführt: — doch stets vergeblich! Es ist einer himmelschreienden Nachlässigkeit zuzuschreiben, daß der Gesundheitszustand dieses Stadttheiles ein erbärmlicher ist. Kinder erkranken und sterben zahlreich wegen Mangel an gesundem Wasser, inwiefern die Brunnen unbrauchbar und die Wasserleitung dieses Stadtviertel mit nicht filtrirtem Wasser speist, und der arme Mann findet zu seinem trockenem Brode keinen Schluck guten Wassers. Deshalb ist das h. Ministerium in energischen Ausdrücken zu eruchen zur Vinderung dieses Uebels geeignete Maßregeln zu treffen.

Wir bemerken hiezu: die Pester Wasserleitung hat nahezu 3 Millionen Gulden gekostet und braucht noch eine halbe Million um die ganze Stadt des Glückes theilhaftig werden zu lassen ein gutes und reichhaltiges Wasser in allen Ecken und Enden zu haben. Und diese 3 Millionen verzinsten sich, nach Abschlag der Zahreregie von 80000 Gulden, im Jahre 1876 — also im achten Jahre des Bestandes der Wasserleitung — bereits mit 6 3/4%, deßungeachtet, daß von den 5300 Häusern der Stadt das Wasser Ende vorigen Jahres nur in 1675 Höfe — freilich der größten Häuser — eingeleitet war. Die Wasserleitung war Anfangs gar nicht populär, denn man konnte in den Jahren 1866 und 1867 nicht mehr denn auf 12000 fl. Subscribenten zusammenbringen, zu welchen die Stadt, als Corporation, mit 35000 fl. beitrug; und es wurde im ersten Jahre nach der Eröffnung Wasser nur in 210 Häuser eingeführt. Mit der Zunahme des Verbrauches verminderten sich die Regiekosten merklich. So brachte das Wasserwerk im Jahre 1873 schon 215000 Gulden ein, und kostete der Betrieb 97000 fl., im Jahre 1876 aber, bei einer Einnahme von 262000 fl. war die Regie schon nur 80000 fl.; folglich hat sich in den letzten 4 Jahren die Einnahme um 48000 fl. vergrößert, die Ausgaben hingegen um 17000 fl. verringert und es wird sich die Wasserleitung nicht nur amortisiren, sondern mit der Zeit selbst zur Einnahmsquelle der Stadtkassa werden.

Wenden wir diese Erfahrung auf unsere Verhältnisse an, so unterliegt es keinem Zweifel, daß auch unsere Einrichtung keine Opfer fordern, sondern nur in den ersten Zeiten einer Unterstützung seitens der Commune bedürfen wird, um sich selbst zu erhalten und zu amortisiren. B. J.

Theater.

Wir haben über acht Vorstellungen Bericht zu erstatten; der Reichthum und die Mannigfaltigkeit des Stoffes ist schon an und für sich ein Zeugniß dafür, daß unser Publikum während der verfloßenen und der laufenden Woche sehr viel Unterhaltendes und sogar Entzückendes geboten wurde.

Am 16. I. M. zum Besten des Sperieler freiwilligen Feuerwehrcorps die neue, sehr populäre Posse von D. F. Berg: „Die Weiber wie sie nicht sein sollen.“ Das Stück selbst ist ziemlich gehaltlos, und kann wenig Originalität aufweisen, aber der urwüchsig-wiener Humor, der sich darin äußert und der dem Zuhörer beinahe alles Uebrige zu ersetzen im Stande ist, mußte durch das herrliche Spiel der drei Komiker Hrn. Zwerenz (Paradeiser) Laika (Gepernet) und Stauber (Nachtigall) glänzend zur Geltung kommen. Auch Hr. Zwerenz hat sich als Eva Paradeiser mit Ruhm bedeckt und erntete wieder reichlichen Beifall. Man lachte, also mußte man auch zufrieden sein. — Wir können nicht unerwähnt lassen, daß Herr Director Frisiche der sich übrigens — wie der tägliche Erfolg zeigte — auch bisher einer eclatanten Popularität erfreute, durch seine Opferwilligkeit mit der er zum Gedeihen einer unserer vornehmlichsten wohlthätigen Institute sein Schärfelein beitrug, dadurch noch mehr

der Gunst unseres durchaus nicht enthusiastischen Publikums versichert sein muß.

Am 17., Klotow's liebliche Oper: „Stradella.“ Hr. Witte-Wild's (Alf. Stradello) Gesang war eine glänzende Kunstleistung; überaus gelungen waren außerdem die Partien der beiden Banditen Hr. Weleba und Hr. Ludwig und imponirte besonders Letzterer durch seine herrliche Stimme. Wir können auch nicht umhin Frau Frisiche-Wagner in der minder bedeutenden Partie der Leonore sowie Hrn. Mailler als Bassi mit Lob zu erwähnen.

Am 18.: „Der Waffenschmied von Worms“, Oper v. Lortzing. Die Oper ist eigentlich von Herzen langweilig und konnte demnach selbst mit der vorzüglichen Besetzung (Hr. Ludwig Fr. Frisiche-Wagner, Hr. Mailler, Hr. Witte-Wild, Fr. Huemer u.) keinen besonderen Effect machen.

Am 19.: „Die Pfarrersköchin“. Die Vorstellung war keine der Gelungensten; hie und da klappte es nicht recht, es ging etwas schleppend, sogar das Einstudiren der Rollen ließ diesmal — was jedenfalls als eine Seltenheit zu bezeichnen ist — Etwas zu wünschen übrig. Auch schien es uns, daß das Orchester diesen Abend so wie auch manchen Andern der letzten Zeit nicht gehörig eingeschult war. Das Improptu mit dem Hauptstock uebst dem darauf gefolgten couplet hätten füglich getrichen werden können. Uebrigens war Hr. Laika (Vater Kilian) vorzüglich wie immer; das Ehepaar Zwerenz war ebenfalls in seinem Element; Hr. Weleba hatte vergessen das Offiziere den Csákó, — wenn er noch so schön ist, — im Zimmer abzuliegen pflegen.

Am 20., Pfingstmontag: „Die Fledermaus“; dies anmuthige Kind Strauß'scher Fantastie, in dem sich die ganze Welt im Walzertact bewegt, wurde wahrhaft ausgezeichnet aufgeführt. Hr. Witte-Wild (Gisenstein) scheint ein eben so guter acteur als Sänger zu sein; Hr. Frisiche-Wagner war eine überaus liebenswürdige Rosalinde; Hr. Zwerenz (Frank) Fr. Huemer (ein Prinz Delosky comme il faut) Fr. Zwerenz (Adele) Hr. Mailler (Dr. Falke, die „Fledermaus“) Hr. Ströhl (Kroisch) spielten und sangen vorzüglich; von Hrn. Weleba (Gesangslehrer) und Hrn. Laika (Dr. Blind) können wir auch nur Lobenswerthes aufzeichnen. Besonders gelungen war der Schlußgesang des letzten Actes und die Scene zwischen Gisenstein und Frank im 3. Acte.

Am 31., hier zum ersten Male: „Madame Herzog.“ Wir sehen mit Schrecken daß wir bereits alle Ausdrücke des Lobes erschöpft haben, nun müssen wir, — wie Heine jagt —: „nach der Apotheke kommen lassen.“ Die Vorstellung war überaus gelungen und die Besetzung (wieder ganz abweichend von dem Theaterzettel! wäre wohl diesem Uebelstand nicht abzuhelfen?) sehr geschickt gewählt. Wir mußten mit der Leistung Aller zufrieden sein, aber Frau Frisiche-Wagner überragte doch Alle! Sie entfaltete in der Rolle der Marietta eine so reizende Schalkhaftigkeit und einen so graziosen Uebermuth daß wir uns verpflichtet fühlen sie über Alle auszuzeichnen. Außerdem wäre noch besonders Hr. Witte-Wild (Giletto), Fr. Huemer (Fortunato) und Hr. Laika (Herzog) hervorzuheben.

Nun wissen wir noch die beiden unter Mitwirkung der Hrn. Friele und Skuhra, sowie der Frau Friele-Skuhra und der vielbewunderten kleinen Dora Friele stattgefundenen Vorstellungen in Kürze schildern. — leider erlauben uns Zeit und Raum nicht, diesem Gegenstande — wie er es verdienen würde — einen besondern Artikel zu widmen. — Vorerst die kleine Dora! Wir glauben nur der Meinung des ganzen Publikums Ausdruck zu geben, wenn wir versichern, daß unsere großen Erwartungen noch übertroffen wurden! Die Theater-rezensenten von halb Europa haben schon so viel Schönes und Gutes über dies „Wunderkind“ gesagt, daß wir unmöglich etwas Neues hinzufügen können, darum wollen wir uns begnügen, indem wir all das „Gute und Schöne“ bereitwilligst unterzeichnen und uns glücklich schätzen auch den Siegeswagen des kleinen Triumphators ziehen zu können! Um aber ganz aufrichtig zu sein, wollen wir auch bemerken, daß Dora Friele uns am meisten in ihren Kinderrollen entzückte, in denen der ganze Zauber ihres unwiederstehlichen eben kindlichen Weisens zur vollen Geltung kam, während ihr Auftreten im Gallmeyer'schen Genre wohl als ein bewundernswerthes Musterbild von Fertigkeit und Routine dasteht, aber nothwendigerweise das eigentliche Verständnis entbehren muß und dadurch beinahe etwas widernatürlich erscheint. Dies sollte nicht verschwiegen werden um andererseits die Aufrichtigkeit unserer Bewunderung in ein umso helleres Licht zu stellen. — Hr. Friele gehört unter diejenigen Schauspieler, die Rollen nicht darzustellen, sondern zu schaffen pflegen und die zu mancher Charaktergestalt der wiener heitern Muße das Prototyp geschaffen haben; wir waren erfreut ihn auf unserer Bühne begrüßen zu können. Den andern Mitwirkenden nur ein wohlverdientes: „Bravo!“ B. A.

Tagesneuigkeiten.

Kindertheater. Theaterdirector G. A. Neumann, welcher gegenwärtig in Jägerndorf bei Troppau Gastvorstellungen veranstaltet, wollte mit seiner Kinder-Gesellschaft auch unsere Stadt aufsuchen. Indem jedoch das Theater zur Zeit vergeben ist, so wird die kleine Gesellschaft, welche auch Operetten (u. A. „Angot“) erlutirt, vorläufig auf unseren Brettern nicht debütiren. Ob Herr Neumann die Absicht hat, später hieherzukommen, ist uns nicht bekannt. Uebrigens

dürfte die kleine Gesellschaft höchstens ein ebenfalls kleines Publikum in größerem Maße interessieren.

Der **Rajales**, der studirenden Jugend des hiesigen kön. kath. Gymnasiums, welcher am 24. d. M. stattfinden sollte, wird in Folge der bisherigen äußerst ungünstigen Witterung Dienstag, am 29. d. M. abgehalten werden. Da sich die Witterung inzwischen günstiger gestaltet hat, so hoffen wir für diesen Tag das Beste.

Gauerei. Vor etwa acht Tagen fuhr ein Kupferhändler Namens P. aus Leutschau mit einem wohlhabenden Bauer aus dem benachbarten Dorfe L., nach Iglo, und hatte, indem er dem Bauern versprach, seine nahhaften Kupferfrachten, durch ihn zu spediren, ein schlechtes Gedächtniß vorschüßend, denselben bald dazu vermocht ihm seinen Namen auf ein Stück leeres Papier zu schreiben. — Das einige Tage später, beim Leutschauer Gerichte ein Schuldschein pr. ö. W. fl. 500 auf oben erwähnten Bauern, durch eine dritte Person präsentirt wurde, deren Charakter gar nicht daran zweifeln läßt, daß sie den Schein gekauft habe, — ist Nebenfache.

Kleine Ursachen große Wirkungen. W. J. aus dem Dorfe P. bei Hanusfalva,ehrte — nachdem er in Eperies ein wenig zu tief in's Gläschen geguckt — vom jüngsten Wochenmarkte heim. In Erbes angelangt, verhofftändigte er seinen Einkauf noch durch ein Kilo Salz. Als es aber zum Zahlen gekommen und der Kaufmann für daselbe elf Kreuzer verlangte, wollte W. nicht mehr als zehn dafür bezahlen, indem er sein Nicht hiezu dadurch motivirte, daß er solches auch zu Hause nicht theurer zahle. Und als der Herr des Hauses mindestens seine Waare zurückforderte verweigerte der naiverweise Bauer auch dieses und so entspann sich unter Beiden ein heftiger Kreuzstand, der damit endete, daß Gewölbtüren und Fensterscheiben in Trümmer zerklagen wurden.

Werkwürdig aber ist, daß der Bauer trotz seines Benehmens einen ungeheuren Respekt vor den Advokaten beundete, denn als ihm damit gedroht wurde ihn durch einen Rechtsgelehrten zu belangen, fuhr Vexierer buchstäblich aus der Haut, und da der Ortsrichter zufällig abwesend gewesen, zog es W. vor, zwei Tage mit Noß und Wagen dessen Ankunft abzuwarten und seine Angelegenheit auf kürzerem Wege zu ordnen. Dieses gelang ihm auch, allein durch Wirthshausbesuchen und Schadenerlag,ehrte er um einige Gulden ärmer, an Erfahrungen aber reicher in seine Heimath wieder.

In die Luft mit den Gläubigern! Ein Sztroptoeer Kapitalist, der die kurze Zeit bis zum Ansleben-treten des neuen Wuchergesetzes recht gut auszunutzen weiß, und noch nettere Sündmühen von seinen Schuld-nern bezieht, wurde am 21. d. M. um 11 Uhr in der Nacht aus dem Schlafe, durch das Geklirr einer eben geprengten Fensterscheibe, geschreckt. Er bemerkte am Fußboden etwas Brennendes, welches er mit den Füßen zertreten wollte, doch nichts gutes ahnend, entfernte er sich, als schon im nächsten Momente ein erschütternder Knall vernehmbar wurde, und ein Rauch das Zimmer füllte. Die verdammenswerthe That rührt von seinen Schuldnern her, die ihn durch Dynamit in die Luft sprengen wollten. Zum Glücke ist niemand verletzt worden, mit Ausnahme des Pfafonds, der an einigen Stellen schadhast wurde.

Die Lösung der Orientfrage in Giral. Die Russen siegten! Doch nicht in Asien, oder an der Donau, sondern in der von Eperies nicht sehr entlegenen Ortlichkeit Giral. Wie dies jugend, soll folgendes Faktum Aufklärung bieten. Betanulich bildet jetzt in der Dorfschenke und in Familientreffen der russisch-türkische Krieg das Tagesgespräch, für welches sich unsere liebe Schuljugend sehr lebhaft interessiert. Da aber ihre Sympathien divergiren, so daß einige die Parthei der Russen, and einige jene der Türken ergreifen, unternahmen sie, ohne den einen oder den andern Theil der kriegführenden Mächte hievon zu verständigen, einen Krieg auf eigene Faust. Die jungen Enthusiasten spitzten sich, zu diesem Zwecke, lange Etäbe zu, wählten ein zum Kriegführen geeignetes Terrain, und nun begannen die Colonnen ihr wildes Spiel. Das Kriegsglück war auf beiden Seiten schwankend, bis endlich ein achtjähriger Russe (der Jüngste unter ihnen) dem türkischen Kommandanten eine Verletzung in unmittelbarer Nähe der Augenhöhle beibrachte, worauf er zu bluten anfangt und unter lautem Wehgeschrei zusammenbrach. Alles zerstreute sich sodann in wilder Flucht aus Furcht vor Eltern und Lehrer. Der Knabe ist indeß schon ganz hergestellt. Es wäre nur zu wünschen, daß das Dmen nicht zum Komen werde.

Gingefendet.

Zebes 23. Mai 1877.

Zur Abfertigung.

Den Weisen Grundtag „Wer Pech anrührt be-sudelt sich“ beherzigend, ignorirte ich den durch meinen Artikel schwer verwundeten Achilles der „Winkellehrer.“

Ich gestehe wohl indessen, daß ich einigermaßen hartherzig gehandelt einem unglücklich „Trenden“ den verlangten Unterricht zu verlagern, allein wer kann mir verargen wenn ich „alte Bären ungern tanzen lerne.“

Weidhe ich aber dennoch diesmal von der ange-führten Regel ab, so ermunthigt mich nur hiezu die großartige Wirkung meines Collegen L... is auf jenen „alten Gernegroß.“

Herr „Winkellehrer“ nämlich, der sein Verum-irren, sein Tappen im finstern vor aller Welt selbst

eingestanden, brachte es durch einen kurzen Vortrag meines Freundes dahin, schon Andern Lektionen er-theilen zu wollen.

Nun da ich also die Ueberzeugung gewonnen, meine anzuwendende Mühe nicht ganz für verloren zu geben sehe ich mich im Namen uneres fortichrei-tenden Zeitgeistes veranlaßt einen „Strauchelnden,“ dem das Kinderwarten auf dem Lande, den persön-lichen Schulbesuch bei uns nicht gestattet mindestens einige schriftliche Aufklärungen zu geben.

In erster Reihe finde ich es für nothwendig den „geknechteten Winkellehrer“ darauf aufmerksam zu machen, daß die zu ertheilenden Lektionen noch zu verfrüht erscheinen; denn nach diesen verkrüppelten Geisteskindern zu urtheilen, muß man weder „Apostel noch Prophet“ sein, diesem den Wirkungskreis in einer schmutzigen Winkelschule noch für viele Jahre wahr-sagen zu können.

Findet jedoch der um „menschenwürdiges Dasein“ ringende Lehrer sein fünfundzwanzig Groschen-Los, bei alldem beneidenswerth, so Glück auf! Ich aber schreibe seine Resignation jener Verzeiwungstheorie zu, nach welcher verlorne Menschen im Bewußtsein sich in's Unvermeidliche fügen zu müssen, ihre Veruhigung finden.

Unverschämmt ist aber die Behauptung des Ge-nannten, daß hiesige Schullehrer benüßigt wären beim Verlassen des hierortigen Postens, wieder ihr Mhl in irgend einer elenden Winkelschule aufzusuchen, dieses plegte nur bei Individuen seines Kalibers — welche nicht einmal zur Anshilfe verwendbar erscheinen — stattzufinden; die hier öffentlich fungirenden Lehrer aber, ausgezeichnet durch ihr erfolgreiches Wirken, folgen gewöhnlich dem Rufe anderer Gemeinden wo man den meisten die Leitung der Schule anvertraut.

Um aufrichtig zu sein, füge ich noch hinzu, daß ich in dem mit recht anonym sein wollenden „Winkel-lehrer“ jenen Herren L. A. erkenne, dem ich beim leg-ten Lehrermarkte in unserer Nachbarstadt Eperies aus den im meinem Artikel dargelegten Gründen für einen Posten zu interveniren den Dienst verlagte, und daher mich dessen Urtheil über mich, unsere Schule und all meinen Collegen die nicht R... g und G... u heißen an die allbekannte Anekdote des engländer sin-genden Kanarienvogels erinnert, über dessen Gesangs-talent einst Herr „Langohr“ als unberufener Richter den Stab gebrochen; der Kanarienvogel aber dessen ungeachtet fortan vorzüglichlicher Sängler, der „Graue“ aber nur Graue geblieben.

Daß der mir gut bekannte Anonymus ferner sein Ehrenwort verbirgt den letzten Schmerzensschrei ausgeflohen zu haben, muß mir und tausend Andern umso willkommener sein, als der schön sein sollende Mai seinem Ende entgegengeht, der Himmel voller Weigen und seinem griesegrünen Gesicht uns aber noch immer mit einer Sündfluth zu überströmen droht, vielleicht in Folge dessen auch das finstere Alltagsge-sicht die düstere Miene verlassen werde.

T. Rosenthal.

Fruchtpreise vom 25. Mai 1877.

Roggen per 100 Kilogr.	fl.	10.—	10.25
Weizen „ 100 „	„	13.25	13.75
Gerste „ 100 „	„	7.50	8.25
Hafer „ 100 „	„	5.75	7.25
Rais „ 100 „	„	8.25	8.75
Erbsen „ 100 „	„	8.—	11.—
Linlen „ 100 „	„	—	—
Kisolen „ 100 „	„	8.25	9.25
Erdäpfel „ 100 „	„	3.25	3.75

Die in **Prag** am 23. Mai gehobene Zahlen: **16, 86, 8, 20, 24.**

Die nächste Ziehung ist am 6. Juni 1877.

Die in **Ofen** am 19. Mai gehobene Zahlen: **62, 8, 54, 21, 69.**

Die nächste Ziehung ist am 2. Juni 1877.

Felelös szerkesztő: **Kyss Géza.**

Kiadó-tulajdonos: **Az Eperjesi Bankegylet.**

P. T.

Wegen Mangel an Zeit war es mir nicht möglich mich allerseits zu verabschieden, daher bin ich so frei auf diesem Wege meinen Freunden und Bekannten ein herzliches Lebe-wohl zu sagen, bis Wiedersehen in Rutka!

Topitzer,

Stationschef.

Zu verkaufen.

Die nach weil. Johann Kozma gebliebenen, im Eperieser Götter liegenden Grundstücke, bestehend aus einem **Garten** sammt **Wohnhaus** und **Scheuer**, ferner **3 Ackerfelder** sind aus freier Hand zu verkaufen. — Näheres bei **Ludwig Kozma**, Kaufmann in Eperies.

94

Mattoni-féle
BUDAI KIRÁLY- KESERÜVIZ

MATTONI és WILLE, BUDAPESTEN

budai keserűsforrásoknak tulajdonosai.

Nyomatott az „Eperjesi Bankegylet“ gyorsajtóján Eperjesen.

Meghivás

közbirtokossági közgyűlésre.

A soóvári malomgát levágatása ügyében f. hó 27-én, azaz vasárnap d. e. 10 órakor, a városház tanácsstermében tanácskozmány fogván megtartatni, az annali megjelenésre az érdekelt közbirtokossági tagok tisztelettel meghivatnak. Eperjesen 1877. f. hó 24-én.

Fuhrmann Andor,

101

polgármester.

Anzeige.

2-3

Unterfertiger macht hiemit dem p. t. Publikum die höfliche Anzeige, daß er die große

Restauration u. Conditorei im **Curorte BARTFELD** übernommen hat und bestrebt sein wird, durch solide und prompte Bedienung, gute Speisen, echte Getränke und frische Bäckereien die vollkommene Zufriedenheit der p. t. Gurgäste zu erlangen. Hochachtungsvoll

Vilmos Neuman,

Restaurateur u. Conditör im Curorte Bartfeld.

Man biete dem Glücke die Hand!
375,000 R.-Mark,
oder 218,750 Gulden

Haupt-Gewinn im günstigen Falle bietet die allernueste grosse Geld-Verloosung, welche von der hohen Regierung genehmigt und garantirt ist.

Die vortheilhafte Einrichtung des neuen Planes ist derart, daß im Laufe von wenigen Monaten durch 7 Verloosungen **42,000 Gewinne** zur sicheren Entscheidung kommen, darunter befinden sich Haupttreffer von ev. R.-M. **375,000**, oder fl. **218,750** S. W., spec. aber

1 Gewinn a R. 250,000	1 Gewinn a R. 12,000
1 Gewinn a R. 125,000	19 Gewinne a R. 10,000
1 Gewinn a R. 80,000	3 Gewinne a R. 8000
1 Gewinn a R. 60,000	20 Gewinne a R. 6000
1 Gewinn a R. 50,000	3 Gewinne a R. 5000
1 Gewinn a R. 40,000	53 Gewinne a R. 4000
1 Gewinn a R. 36,000	200 Gewinne a R. 2400
3 Gewinne a R. 30,000	410 Gewinne a R. 1200
1 Gewinn a R. 25,000	621 Gewinne a R. 500
4 Gewinne a R. 20,000	700 Gewinne a R. 250
8 Gewinne a R. 15,000	22650 Gewinne a R. 138
	etc. etc.

Die nächste erste Gewinnziehung dieser großen vom Staate garantirten Geld-Verloosung ist amtlich festgestellt und findet

schon am 13. und 14. Juni d. J. statt

und kostet hierzu

1 ganzes Original-Los nur Mark 6 oder fl. 3¹/₂ S. W. R.

1 halbes „ „ „ 3 „ „ 1¹/₂ „ „

1 viertel „ „ „ 1¹/₂ „ „ 90 fr. „

Alle Aufträge werden sofort gegen Einzahlung, Post-einzahlung oder Nachnahme des Betrages mit der größten Sorgfalt ausgeführt und erhält Jedermann von uns die mit dem Staatswappen versehenen Original-Lose selbst in Händen.

Den Bestellungen werden die erforderlichen amtlichen Pläne gratis beigelegt und nach jeder Ziehung senden wir unseren Interessenten unaufgefordert amtliche Listen.

Die Auszahlung der Gewinne erfolgt stets prompt unter Staats-Garantie und kann durch directe Zuforderungen oder auf Verlangen der Interessenten durch unsere Verbindungen an allen größeren Plätzen Oesterreich's veranlaßt werden.

Unsere Collecte war stets vom Glücke begünstigt und hatte sich dieselbe unter vielen anderen bedeutenden Gewin-nen oftmals der ersten Haupttreffer zu erfreuen, die den betreffenden Interessenten direct ausbezahlt wurden.

Vorausichtlich kann bei einem solchen auf der selb-desten Basis gegründeten Unternehmen überall auf eine sehr rege Theilnehmung mit Bestimmtheit gerechnet werden, man beliebe daher schon der nahen Ziehung halber alle Aufträge baldigst direct zu richten an

Kaufmann & Simon,

Bank- und Wechsel-Geschäft in Hamburg

Ein- und Verkauf aller Arten

Staatsobligationen, Eisenbahnactien u. Anlehnsloose.

P. S. Wir danken hierdurch für das uns seitler ge-schenkte Vertrauen und indem wir bei Beginn der neuen Verloosung zur Theilnehmung einladen, werden wir uns auch fernerhin Bestreben, durch stets prompte und reelle Bedienung die volle Zufriedenheit unserer geehrten Interessenten zu erlangen.

D. O.

98

85

Eladó.

6

A löcsei országuton a nagyhid mellett 55. ösz. szám alatt fekvő ház, istálló, csür és 3 holdas kert szabad kézből eladandó.

A feltételek **Zsitkovszky József** urnál (főntca 325. számu házban) megtudhatók.

I. év

E

Szer

Idé inte

Eperjes

Idé inteze

Még

E

zölt „A honfiai A fölött, a s külön ségünk lom és dolja a gyarosod szám v mözes v sen s esi e szám melylyel hány söt állítást német n molásnak gásnak

Be

mondja

folött sz

ketés

annál in

mat szer

tebbi ei

megtáma

másszor

Mi

azon gy

ellenkezo

Nem key

lecszik t

szermin

minden

mint ö

s benne

gyöznün

védése

het tört

A

csak az

eltérők

— az ú

nehány

eszmék

Ma

szin sze

hogy a

szinben

dokoltak

a magya

zásokra

mondja

szolgáta

nem lév

jobbrafo

cikkiró

szónokla

60 száza

nyelven

oly kor

szerűv

politika

akár te

magának

jelen est

maga a

letet m

lehet. A

kereköz

zetiség,

év alatt

hogy biz

szélnék

tized elő

gyorsig

humoris

lyása s

általáno

kony ha

EPERJESI LAPOK

Sárosmegye s városainak társadalmi s gazdasági érdekeit képviselő hetilap.

Szerkesztői iroda: főutca, 203. szám.

Idő intézendő minden a lap szellemi részét illető közlemény.

Kiadó-hivatal:

Eperjesi Bank-Egylet könyvnyomdájában Eperjesen.

Idő intézendő minden előfizetés, hirdetés és a kiadás körüli panaszok.

Megjelen: minden szombaton.

Előfizetési ár:

vidékre postán vagy helyben házhoz küldve:

Egy évre	5	frt	—	kr.
Félévre	2	"	50	"
Negyedévre	1	"	50	"

HIRDETÉSI DÍJ:

háromhasábos petit sor egyszeri hirdetésé 5 kr., többszörös hirdetés jutányosabb.

— Bélyegdíj: minden hirdetésért külön 30 kr. —
Nyitlér minden sor 10 kr.

Kéziratok és levelek vissza nem adatnak. — Bérmentetlen levelek csak ismerős kezektől fogadtatnak el.

Még egy szózat „a magyar nyelv” ügyében.

E lap 22-ik számában L. ur egy cikket közzétett „A magyar nyelv nálunk” felirattal, melyben honfiai lamentációkra bocsátkozik a sanyaru állapot fölött, a melyet hazai nyelvünk művelése általánosan különösen vidékünkön felmutat, korholja közönségünk részvétlenségét, melylyel a magyar irodalom és színművészet iránt viseltetik, s végre vádolja a héber vallásukat, hogy nem eléggé magyarosodnak. Ezen utolsó állítás a következő szám „Válasz L. urnak” című cikkében „egy mózes vallásu emancipált polgártárs” által hevesen s csipősen megtámadatik, egyszersmind ugyan e szám L. ur elmékedésének folytatását hozza, melylyel az előbb közzétett szomorú képet még néhány sötét vonással egészíti ki, s többi közt azon állítást kockáztatja, hogy: „annyira megyünk a német muzsa dicsőítésében, hogy a jóformán majmolásszülte művészet diadalkocsijának vonásában igaznak aljasítjuk le magunkat. (!) ”

Bevártam szándékosan, míg mindenki elmondja a magáét s az összes érvek és ellenérvek fölött szemlét tarthatok, most pedig a figyelmen kívül kétségtelenül megérdemlő tárgy tekintetében annál inkább feljogosítva, sőt indítva érzem magamat szerény nézetemet elmondani, mert L. ur fentebbi cikkeiben sok oly állítás van egyenesen megtámadva, melyek e lap hasábjain egyszersmind közölt dolgozataimban kifejezést adtam.

Mindenekelőtt óvatosan el akarom háritani azon gyanút, mintha én talán L. ur intenciójával ellenkező álláspontot foglalnék el. Korántsem! Nem kevésbé mint neki, érdekeltem, szívesem teksczik nekem is hazai nyelvünk általános s egyszersmind belterjes kifejtése, teljes győzelme minden más belföldi nyelv fölött; nem kevésbé mint ő meg vagyok róla győződve, hogy nyelvünk s benne nemzetiségünk azon egyedüli jel, melyben győznünk szabad és győznünk kell, melynek megvédése egyedül biztosítja önállásunkat s képesíthet történeti misszióink teljesítésére.

A kiindulási pont tehát mindkettőnkéül egy, csak az út iránt, melyen a célt elérni óhajtjuk, eltérők nézeteink; helytelen — ez meggyőződésem — az út, melyet L. ur választ, s ez iránt akarok néhány szóval, nem megtámadást intézni, de az eszmék tisztázásához hozzájárulni.

Magam sem nézem közállapotainkat rózsaszín szemüvegen át, de azért mégis úgy hiszem, hogy a szóban forgó cikk írója nagyon is sötét színben látja azokat, kik siralmai nem egészen indokoltak. Felsohajt, hogy *miképp* beszélnek nálunk a magyar nyelvet, hivatkozik nyilvános tanácskozásokra s hasonló alkalmakra, melyek — mint mondja — e tekintetben oly szomorú példákat szolgáltatnak, s a jelen eredménnyel teljességgel nem lévén megelégedve kétségbeesik a dolog jobbfordultra iránt. De vajon gondolt-e arra a cikkíró ur, hogy azoknak, kik nálunk nyilvános szónoklatokkal időnként fellépnek, legalább 50-60 százaléka fiatal korában német vagy plane latin nyelven tanult az iskolában s élte nagyobb felét oly korban töltötte, melyben a magyar nyelv száműzve volt a nyilvánosság teréről, melyben „politikai” magyar nyelv nem létezett. A jelen — akár tessék L. urnak akár nem — sohasem áll magának a jelennek hatása alatt; sőt inkább a jelen csupán eredménye a multnak, valamint épen maga a jelen érdemei vagy mulasztásai fölött ítéletet mondani majd csak a jövő vívmányai után lehet. Áll ez legkivált az oly subtilis, mélyen gyökerező s majdnem minden közvetlen behatás alól kicsúszó dolog tekintetében, mint a nyelv. A nemzetiség, s a mily igaz egyrészt, hogy e téren tiz év alatt mindent felforgatni és mindent újateremteni nem lehet, ugy azt sem tagadhatja L. ur, hogy bizony jobban, szabatosabban, tisztábban beszélnek magyarul nálunk is ma, mint néhány évtized előtt, hogy az a közmondásos „sárosias magyarosság” most már mégis csak vesztett szomorú humoristikumából, hogy az ifju nemzedék befolyása s a hazai nyelvnek a nyilvánosság terén lett általános behozatala, politikai újjászületése jótékony hatással bírt itt is, s az eredmény legalább

is elegendő arra, hogy a jövő iránt teljességgel ne kelljen kétségbe esnünk.

Vádjával aztán L. ur az egész társaság, a közönség ellen fordul, hivatkozván részvétlenségére a honni nyelv iránt, constatálván nyelvünknek a mindennapi társalgás terén s kivált a nőnemnél eddigelé ki nem elégitő mérvben mutatkozó elterjedését. Ezekben kétségkívül sok igazság foglaltatik, melyet sajnálattal ismerek el én is, de még is a symptomák iránt, melyekben L. ur ama részvétlenség nyilvánulásait észleli, úgy hiszem, néhol vastag tévedésben van elfogulva. A mi a hazai irodalmi termékek, s különösen a folyóiratok keresettségét illeti, ha itt az eredmény ki nem elégit, nem egészen s nem egyedül csak az olvasóközönség hibáztatható miatta, de hibáztatandók a kiadók is; tény, hogy vannak magyar irodalmi termékek, melyek német fordításaikban könnyebben s olcsóbban hozzáférhetők mint eredetiben. Már ez az egy tény sokban menti a közönséget; tudom, hogy azt fogják erre mondani, miszerint épen a magyar könyvek drágasága csak a közönség részvétlensége, a csekély kereslet közvetlen hatása, azonban az árképződés szabálya nincs itt egészen érvényben és kétségtelen, hogy nagy hiba terheli a kiadókat, kik részint ügyetlenül speculálnak, részint nagyon is bírvagyók, s kikben — alig egy-két kivétellel — bizony sok hazafiság nincs! A folyóiratok tekintetében még kevésbé vétkes a közönség részvétlensége; folyóirattól végre is első sorban azt kívánja olvasója, s pedig jogosan, hogy aránylag olcsó legyen, hogy mulattassa, in currenti tartsa a nap eseményei s kulturvíványai tekintetében; nem szölok a politikai sajtóról, melyben oly roppant előhaladást tettünk a legrovidebb idő alatt, miszerint e részben alig hinném, hogy bármely europai nemzet jobb eredményt mutathatna föl, — de a szépirodalmi folyóiratok, — azt hiában tagadná L. ur. — a fentebbi kívánalmaknak alig képesek megfelelni s majlnem általánosan oly rosszul szerkesztvők, a külföldi paralell termékeiktől annyira tulszárnyulvák, hogy fölötté lelkes pártolásra nem számíthatnak. Külömben itt is csak javuló viszonyok, lassankénti emelkedés észlelhető, hanyatlás — mely egyedül ejthetne kétségbe a jövő iránt, nem tapasztalható. Hasonlóképen az sem tapasztalható, hogy *irokik sorsa, a társadalmi közöny nyomása alatt oly keserves volna*. Nem hallottam, hogy egy újabb írónk éhen halt volna; tudommal türelhető a keresetük, néhányak házakat is építettek már könyveik árából, mások kitünő hivatali állást nyertek, az academia évenként több ezer aranyra menő összegeket áldoz magasra törekvő új erők pályadíjaira, s Tóth Ede nem jelent volna meg oly kócos kabátban a tapsoló közönség előtt, ha a „Falu roszsá”-t már előbb megírta volna. Ha a törekvők silányabb része utközben ellankad, s lelép a küzdőtérrel, az maga az irodalom érdekében csak kívánatos s egyébiránt oly *szükségképi*, hogy rajta még a Buddhismus philanthropiája sem lendíthetne semmit. Hogy irodalmunk most nem mutat föl oly rapid emelkedést, oly buja virágzást, mint a nem rég mult időkben, annak oka nem a nemzetiség hanyatlásában, nem a közönség részvétlenségében keresendő, az majdnem általános, europai jelenség, melylyel kifejtettebb nemzeteknél is találkozunk mai nap, látván, hogy az élő írők, néhány veterán kivételével nem igen léphetnek a régiekkel, s legkevésbé az e század elején felköszönt rohamos lendület aerája hőseinek nyomába. Oly időnkinti physiologiai jelenség ez a nemzetek életében, melynek oka iránt a történetbölcsesek még aligha jutottak megállapodásra.

Ennyit L. ur azon első vádjaira, hogy nálunk oly silányul beszélnek a magyar nyelvet, s hogy irodalmunk felvirágozását a közönség részvétlensége és közönye gátolja; nézeteimet *az nemzetiség színészet s különösen a vidéki színészet kifejtése és közönségünk magatartása* fölött, valamint megjegyzéseimet a „Válasz”-ban megtámadott állításokra, a jövő számban mondandom el; előre is kijelentem azonban, hogy ez utóbbi kérdésekben már az L. ur által kifejtettekkel sokban ellenkező elveket vallok.

B. A.

Ellenválasz az „Egy Mózes-vallásu emancipált polgártárs” urnak.

A míg egyrészt valódi öröm töltötte el keblemet, hogy az „Eperjesi lapok”-ban megjelent igénytelen szavaim nem hangzottak el a pusztában kiáltó szavaként, mert, habár nem is észrevételeim zöme, hanem legalább egy „passus” ellen kaptam mindjárt melegiben választ e lap hasábjain: ugy másrészt véghetetlen sajnálatomat kell kifejeznem a t. válaszoló ur irányában, a mennyiben becseres válaszának többszöri beható átolvasása után arról valék kénytelen meggyőződni, hogy épen ama „passust” *teljesen félreértette*.

Hogy pedig ez így van, világosan kiténik a következőkből.

A t. válaszoló ur még *mosolyra sem indító ironiával* és indignatioval kel ki ellenem, hogy miként merésztem én épen az izraelitákat hazafiatlanság vádjával illetni, holott a társadalom egyéb osztályait csak közönyösöknek nyilvánítottam. Már bocsásson meg a t. válaszoló ur, de rám ilyen abszurdumokat ne fogjon, hanem figyelmeztetem, hogy, ha *valamely cikkre észrevételeket* akar tenni, törekedjék annak tartalmával, szellemével tisztába jönni s aztán sine ira et studio megnyergelni a pegaszt.

Az én, e lap 22. számában található szerény észrevételeim nem oda irányulnak, mintha én hazafiatlanoknak tartanám a mi izraelita polgártársainkat, hanem azoknak értelme az hogy a mi *Mózes-vallásu honpolgáraink itt fejen nem művelik egy a magyar nyelvet, mint azt hazafiságuktól méltán elvárhatnók*. Tessék még egyszer olvasni t. válaszoló ur, az odiosusnak vett „passus”; a ki logikát tanult, mást nem következtethet ama sorokból. A szándékos, vagy roszakarátú fordítás pedig egyáltalán káros az ügyre nézve.

Legyen meggyőződve a t. válaszoló ur, hogy, ha valaki, úgy én vagyok az, a ki kalapot emelek minden olyan jelenség előtt, a mely szeretett nemzetem szellemi tőkájének emelésére irányul. Legyen meggyőződve, hogy sem én, sem a hozzám hasonlók nem szoktak vesszőparipákon nyargalozni, hogy annak a mi szent, a mi dicső, a mi a honfiai szívet legfenségesebben jellemzi, doronggal, vagy maró guynyal neki rontsanak s az örök igazságokat büzhödt posványba lökjkék.

Nekem, mint a ki csak a magyar nyelv állapotait tüstem ki céloomul felső vidékünkön röviden ismertetni nem pedig a hazafiság állását, mint már az eddigiekből is látható, eszem ágában sem volt, hogy a mi Mózes-vallásu polgártársainkat (ön gunyt talál e két szóban?) a hazafiatlanság bűnével terheljem, mert én egyáltalán nem tartozom azok közé, kik a XIX. század második felében is, e haladott korban, a mult idők avult, fakó köpenyét hordozzák vállaikon.

Figyelmeztetem továbbá a t. válaszoló urat, hogy midőn valamiről írni szándékozik, lábái a biztos, szilárd talajt soha se hagyják el s így oly argumentumokat soha se használjon, melyeknek semmi alapjuk, melyek önmagukban semmisülnek meg. Igen is az a szükkörűség, melyet rólam feltételez, valóban ironikus; mert van szerencsém tudtára adni t. uram, hogy ismertem és ismerek én olyan izraelitákat is, a kik derék honvédek is valának annak idején; hallottam olyanokról is, a kik e haza védelmében vértóket is ontották; ismerem én családokat — mert megfordultam nálók — a hol csakugyan a magyar nyelv a társalgási nyelv; ismerem olyanokat nagy számban, a kik nemcsak tősgyökeres magyarsággal beszélnek, de írni is tudnak — és mindenesetre e kivételek iránt legnagyobb elismerését fejezi ki minden józan gondolkozású magyar ember. Kivétel, mondom, mert vajmi könnyen megszámlálhatnók ama családokat itt a felső vidékeken, melyeknél a magyar nyelv nem társalgási nyelv, hanem német; sok helyütt ma is francia, német gouvernanteokat alkalmaznak a gyermekek tanítására; s így idegen nyelvek elcsajátítására fektetnek még mindig legnagyobb súlyt, a helyett, hogy *hazai nyelven törekednének az alapsmereteket lerakni s csak így emelni a melléképületeket, az idegen nyelveket*. Ime ez az a szellem mely az én cikkemen, mely amaz odiosus „passus”-on is, élömlök. A miből önként következik, hogy olyas-